

ACTA MUSEALIA

Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně
a Muzea regionu Valašsko, Vsetín

XVI

2018/1–2

Vypálení Ploštiny a Prlova a jejich odraz v činnosti Mimořádného lidového soudu v Uherském Hradišti

Burning Down of Villages Ploština and Prlov and the Effect This Deed Had on the Activities of Extraordinary People's Court in Uherské Hradiště

Karolína Svitálková

Abstract:

The article strives to give a complex overview of anti-partisan activities in Walachia region during the months of April and May 1945. Apart from looking at the individual Nazi interventions, it was also my aim to map in detail reflection of these events on the Extraordinary People's Court in Uherské Hradiště. This meant, in reality, studying extensive court files and archival sources, and in doing so, establishing post-war fates of commanders of the Nazi units as well as persons who bore direct responsibility for this repressions or took a direct part in them.

Keywords:

Second World War, Partisan revolt, Ploština, Extraordinary People's Court

Anotace

Cílem práce je podat komplexní přehled o protipartyzánských akcích na Valašsku v dubnu a květnu 1945. Kromě průběhu jednotlivých lokálních nacistických zásahů bylo mým záměrem podrobně zmapovat odraz těchto událostí před MLS v Uherském Hradišti. Konkrétně to znamenalo prostudovat obsáhlé soudní spisy a archivní prameny a zjistit tak poválečné osudy velitelů nacistických jednotek a osob, které nesou za tyto represe zodpovědnost nebo byli přímými účastníky.

I. Úvod

Během období nacistické okupace se na protektorátním území vyvíjely různé formy odbojového hnutí. Jedním z nich byly partyzánské jednotky, které se prvně objevují na území Moravy v průběhu roku 1942. Hlavním impulzem pro zvýšení partyzánské aktivity na Valašsku se stalo vypuknutí Slovenského národního povstání dne 29. srpna 1944 a následné výsadky partyzánských skupin vysílané ukrajinským štábem v Kyjevě. Jedním z desantů byl oddíl Jana Žižky z Trocnova působící od září 1944 na území Valašska, později známý jako 1. čs. partyzánská brigáda Jana Žižky. Nacisté na vzniklou situaci reagovali zvýšenou aktivitou a terorem vůči civilnímu obyvatelstvu. K tomu využívali určené protipartyzánské složky jako *ZbV-Kommandos*, tzv. oddíly ke zvláštnímu použití, a *Jagdkommandos*, tzv. stíhací oddíly. Do té doby si vystačili pouze s volavčí sítí agentů – provokatérů. Nyní spojili dvě metody a využívali tak své konfidenty ve spolupráci s výše uvedenými oddíly. Pro umocnění strachu bylo také v řadě obcí na Valašsku přistupováno k veřejným popravám partyzánů a jejich podporovatelů.

Partyzáni již od března 1945 zvyšovali svou aktivitu, proto se během dubna a na začátku května 1945 uskutečnilo několik krutých lokálních akcí vůči místům na Valašsku, kde se partyzáni prokazatelně zdržovali. Jednalo se o paseky Ploština a Ryliska, kde konkrétně operoval partyzánský oddíl v čele s Grigorijem Slepcomem, dále o obec Prlov, Juříčkův mlýn, jež plnil funkci partyzánské ozdravovny, a také o Vařákovy a Vajíkovy paseky. Všechny akce na uvedených místech měly podobný scénář, domy byly vydrancovány, podrobně prohledány a poté vypáleny. Civilisté byli na místě týráni a mnoho z nich během akce přišlo o život.

II. Nacistická opatření vůči partyzánům a civilnímu obyvatelstvu

Střediskem okupační moci se staly tzv. úřady oberlandrátů, které byly zřízeny hned první den Protektorátu Čechy a Morava, 15. března 1939, vojenskou okupační správou a podřízeny přímo říšskému protektorovi.¹ Hlavní zodpovědnost za boj s partyzánskými jednotkami mělo gestapo, partyzánským hnutím a sabotážím byl vyčleněn referát IV 2. V zájmu boje proti nim vytvářel rozvinutou konfidentskou síť. Od roku 1944 byla do boje proti partyzánům zapojena i pořádková policie, jednotky SS a armáda. Dále bylo přistoupeno k zakládání stíhacích oddílů (tzv. *Jagdkommand*), malých operativních útvarů, jejichž hlavním úkolem byl pohyb a psychologický nátlak na místní obyvatelstvo i partyzány v daném prostoru. Současně bylo doporučováno využití provokatérů (tzv. *Gegenbanden*) vydávajících se před civilisty za partyzány.

Dalším účinným prostředkem pro boj s partyzány se ukázaly zvláštní jednotky bezpečnostní policie – oddíly ke zvláštnímu použití (*ZbV-Kommandos*).² Každý oddíl tvořilo asi 100 mužů a 10 psůvodů. Nasazení těchto speciálních jednotek do terénu se odvíjelo přímo dle požadavků šéfů jednotlivých řídicích úřadoven gestapa.³ Od druhé poloviny roku 1944 byly veškeré jednotky soustředěny právě na Moravě. Sídlem štábů oddílů ke zvláštnímu použití se stávala přidělená místa přímo v centru partyzánské oblasti. To umožňovalo rychlé nasazení jednotek do protipartyzánských akcí. *ZbV-Kommand* si vytvářela vlastní síť konfidentů, největší zájem byl o bývalé partyzány. U oddílů působili jako provokatéři také Rusové a Ukrajinci. Mezi tyto provokatéry patřili také domácí konfidenti, kteří své sousedy dobrovolně udávali s vidinou finanční odměny nebo z politického přesvědčení.⁴ Od října 1944 se do akce proti partyzánům zapojila *Jagdkommand*, stíhací oddíly, které vznikaly při jednotlivých kriminálních a venkovských služebnách.

Nově příchozí oddíly byly přiřazeny pod velení zlínského komisariátu pod velení kriminálního rady *SS-Hauptsturmführera* Hanse Zieglera. S příchodem zvláštních jednotek probíhalo uzavření moravsko-slovenské hranice.

III. Nejvýznamnější protipartyzánské akce na jaře 1945

Na konci války se stupňoval tlak gestapa na likvidaci partyzánských jednotek a odhalení základního stanoviště členů štábu. Ukrývání nelegálně žijících osob se tvrdě trestalo během celé doby trvání války, ale s přítomností partyzánů se toto riziko ještě stupňovalo. Zájmu prohlídek neunikly ani ty nejodlehlejší horské samoty.

III. 1. Partyzánská jednotka Ploština

Ploština byla malá osada na horských pasekách mezi obcemi Vysoké Pole, Drnovice, Lačnov, Pozděchov a Újezd. Přímo na pasekách působila od prosince 1944 stejnojmenná partyzánská skupina Ploština pod vedením Alexandra Kotliarova, Nikolaje Kostina a Grigorije Slepčova.⁵ Na Ploštině se partyzáni objevili poprvé v prosinci roku 1944, kdy skupina partyzánů zaklepala na dveře Františka Rašky, hospodáře na Ryliskách. Ryliska byla také pasekářská osada nedaleko Ploštiny a Raškovo stavení se po dohodě s asi deseti partyzány stalo centrem celého partyzánského oddílu. Konaly se zde schůzky a porady, řešily se rozkazy k přepadávání a k jiným akcím proti nacistům. S narůstajícím počtem partyzánů už kapacitně dům na Ryliskách nestačil, proto se o svůj prostor začali dělit také lidé na Ploštině a v nedalekých Drnovicích.⁶

Walter Pawlofsky, velitel Jednotky Josef. Foto viz ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325 – 125 – 1, fotodokumentace Jednotky Josef.

Skupina měla na svědomí přepady vojenských hlídek ve druhé polovině března nebo zničení 60 sloupů telefonního vedení mezi Luhačovicemi a Zlínem. Tyto akce vedly k rozhodnutí umístit do tohoto prostoru část bezpečnostní policie. Kriminální inspektor Erich Wienecke, velitel oddílu ke zvláštnímu použití 31 ve Velkých Karlovicích, dostal rozkaz přemístit svoji jednotku, na konci března tedy přešel s asi dvaceti muži na nové působiště. Novým opěrným bodem oddílu se stal zámek ve Vizovicích, ale i přes přítomnost jednotky partyzáni nadále prováděli úspěšné přepadové akce.

Kriminální inspektor Erich Wienecke posílal o působení skupiny velmi negativní hlášení 31. oddílu ke zvláštnímu použití pod velením Hanse Zieglera. Připomínal svoji bezmocnost a početně slabé oddíly působící ve Vizovicích, svůj a oddíl 6. roty policejního pluku SS 2. Vyžadovat pomoc od oddílu Ruhsam nemělo smysl, proto byl do Vizovic na počátku dubna 1945 vyslán speciální stíhací oddíl SS Josef.⁷

III. 2. Vypálení Juříčkova mlýna

Koncem roku 1944 došlo k vybudování úkrytu z iniciativy konfidenta gestapa Františka Bednáře v Juříčkově mlýně u Leskovce, který v tu dobu sloužil jako partyzánská ozdravovna a lazareť, kde měl údajně sídlit štáb 1. čs. partyzánské brigády Jana Žižky společně s velitelem D. B. Murzinem.⁸

Protipartyzánská akce se uskutečnila 2. dubna 1945. Velení akce se ujal kriminální rada brněnského gestapa H. Römer. Večer před akcí dorazil na zlínskou pobočku gestapa se zakresleným plánem úkrytu uvnitř mlýna. Stíhací oddíl 31 s asi čtyřiceti muži vyrazil přes obec Ústí u Vsetína. Dalšíh asi sto mužů vyjelo z Brna, po půlnoci dorazili na venkovní služebnu gestapa ve Zlíně, kde proběhla porada o průběhu akce, a poté se ke skupině přidal další stíhací oddíl ochranné policie a několik členů zlínského gestapa. Součástí výpravy z Brna byl také oddíl ruského komanda, přepadová jednotka tzv. vlasovců. Mezi čtvrtou a pátou hodinou ranní 3. dubna byly jednotky na místě a mlýn ze všech stran obklíčily.

Z mlýna se pokusili uprchnout dva partyzáni, Sergej Sorokin a velitel ploštinských partyzánů Alexandr Kotliarov, ale na místě byli zastřeleni. Ošetřovatel Oldřich Bláha byl zajat a jeden z partyzánů se vrátil do úkrytu uvnitř mlýna. V bunkru byl ukryt pouze jeden partyzán, který po prolomení zdí zemřel. V nastalém zmatku si nikdo nevšiml dalších dvou partyzánů, Konstantina Kalabalina a Vasilije Sapelnikova, kteří se ukryli v náhonu pod mlýnským kolem. V bunkru se udusil Jan, syn Juříčkových, kterého jednotky násilím zahrnaly dovnitř, aby vyvedl partyzány. Po smrti partyzánů se jednotky snažily dostat informace z dalších příslušníků rodiny Juříčkových pomocí mučení a nátlaku. Zajímalo je především úkryt Murzina a jeho štábu, ale nedozvěděli se nic, proto mlynáře, manželku a dcery Marii a Františku na místě zastřelili. Po skončení akce mlýn i s mrtvými těly rodiny Juříčkových i partyzánů zapálili.⁹

Nacisté doufali, že jejich brutální zásah vůči rodině Juříčkových za spolupráci s partyzány ostatní civilisty od napomáhání odradí a poklesne tak částečně i partyzánská aktivita, ale tohle byl mylný odhad situace. Vypálení Juříčkova mlýna ostatní spíše spojila a podpořila v další protinacistické činnosti.¹⁰

III. 3. Stíhací skupina SS Slovensko, krycím jménem Josef

Jednotka (*Einheit*) Josef¹¹ (SS-Jagdgruppe 232) patřila mezi stíhací skupiny zformo-

vané ke zvláštním účelům nacistickou brannou mocí jako divize Brandenburg v srpnu 1944. Později, v září, po reorganizaci RSHA došlo k zařazení mezi Skorzenyho stíhací svazy SS. Velitelem Josefa byl jmenován SS-Obersturmführer dr. Walter Pawlofsky z Horního Benešova. Jeho zástupcem se stal SS-Obersturmführer Ing. Kurt Werner Tutter.¹² Oba velitelé patřili ke zkušeným zpravodajcům, kteří dříve působili v divizi Brandenburg. Jednotku, rozdělenou do čtyř útvarů, tvořili především Němci ze Slovenska, příslušníci Hlinkovy gardy a odtržených pohraničních oblastí na českém území. Původně sídlila jednotka na území Slovenska, na Moravu přešla společně s dalšími Skorzenyho jednotkami před postupující frontou na jaře 1945.¹³ „*Jednotka Josef se zaměřovala na pronikání do partyzánských skupin a poté na jejich zničení.*“¹⁴ Veškeré akce, které příslušníci této jednotky prováděli, byly vyvolávány provokačním způsobem tak, že se její příslušníci převlékali do civilních oděvů a uniforem slovenské armády a jako „partyzáni“ zjišťovali rozmístění partyzánských jednotek, jejich spojky a pomocníky. Na základě těchto provokací byly pak prováděny represálie proti těm, kteří jim uvěřili.¹⁵

III. 4. Loučka

Jednotka Josef se v počtu asi 300 mužů ubytovala ve škole na náměstí ve Vizovicích. Její příslušníci se ihned zapojili do pátrání po partyzánech. Pro podezření na přechovávání partyzánů vypálili v pondělí 16. dubna nedaleké hospodářství Františka Vajjika.¹⁶ Z téhož důvodu zastřelili rodinu na pasekách bratrů Vaculíkových a jejich domy následně vypálili. Ani v jednom z případů nebyl nalezen nebo vyrazen nikdo z partyzánské jednotky, proto nacisté nechali naživu ženy a děti.

III. 5. Ploština

V rámci protipartyzánského boje nasadilo zlínské gestapo i dva své konfidenty. „*Do uvedené partyzánské skupiny pronikli konfidenti gestapa František Machů a Oldřich Baťa.*“¹⁷ Ti měli za úkol zjistit počet partyzánů a také místa jejich pobytu. Stejným způsobem postupoval také Erich Wienecke, velitel ZbV-Kommanda 31¹⁸, který se svou jednotkou aktuálně od konce března 1945 sídlil na zámku ve Vizovicích.¹⁹ Tak se nacistům podařilo zjistit, že partyzáni operují v okolí pasek Ploština a Ryliska. Oldřich Baťa a František Machů se na Ploštině objevili během března 1945. Svůj příchod zdůvodnili útekem před gestapem, prací v Německu a německými úřady.²⁰ Partyzáni je přijali mezi sebe i přes protesty některých z nich, protože nepůsobili důvěryhodně. Zpočátku je přísně kontrolovali.²¹ 18. dubna 1945 bylo oběma dovoleno vzít si na starost noční hlídku, během které se jim podařilo nepozorovaně zmizet.²² „*Ti po zjištění místa, početního stavu a výzbroje asi po 14 dnech z partyzánské skupiny uprchli a výsledek hlásili svým řídicím orgánům gestapa ve Zlíně Robertu Holzheuerovi a Hansu Supparitschovi.*“²³

Wienecke se společně s Zieglerem a Pawlofským dohodl, že zorganizují trestnou akci, která povede ke zničení oddílu nebo alespoň k exemplárnímu potrestání pomocníků skupiny z řad pasekářů na Ploštině. Ve čtvrtek brzy ráno 19. dubna 1945 vyrazila skupina Heineckeho příslušníků gestapa a vlasovců ze Zlína na zámek ve Vizovicích. Z Vizovic poté vyrazil oddíl v počtu asi dvou set mužů a společně v rojnici postupovali ze tří směrů, od Vysokého Pole, Pozdřehova a Těchova, směrem na paseky Ryliska a Ploština.

neseny nejdříve všechny cennosti, dobytek, drůbež a potraviny a pak byly domy zapáleny. Ze všech osob, které byly kritického dne v obci a okolí pochyťány zůstal na živu jen Jan MACHŮ z obce Vysoké Pole, který byl hozen do hořícího stavení nezraněn a tím se mu podařilo dostat se zadním východem přes dvůr do lesa.

Při této akci byli vypáleni následující pasekáři :

RAŠKA František z Vysokého Pole čp.120 /paseka Ryliska/
BĚLHOVÁ Terezie z Vysokého Pole čp.119 /paseka Ryliska/
ČASTULÍK Josef z Drnovic, čp.23 /paseka Ploština/
STRUŽKA Josef z Drnovice čp.87 /paseka Ploština/
ŠAŠINA František z Drnovic čp.49 /paseka Ploština/
RUMAN Jan z Drnovic čp.67 /paseka Ploština/
ZICHA Josef z Drnovic čp.84 /paseka Ploština/

Zastřelení a do hořících domů naházení tito občané :

RAK Bedřich, nar.13.6.1906 v Petrůvce, bytem Drnovice
BĚLOŇ Václav, nar. 27.9.1921 v Drnovicích, bytem Drnovice
ZICHA Josef, nar. 11.11.1901 v Pozděchově, bytem Drnovice
ZICHOVÁ Anastazie, nar.11.11.1904 v Drnovicích, bytem Drnovice
RAŠKA Jan, nar. 16.8.1871 v Drnovicích, bytem Drnovice
ČASTIKÍK Josef, nar. 16.12.1885 v Drnovicích, bytem Drnovice
ČASTULÍK Josef, nar. 20.1.1921 v Drnovicích, bytem Drnovice
ZICHA Jan, nar. 16.12.1911 v Prlově, bytem Drnovice
ZICHA Antonín, nar.23.2.1920 v Drnovicích, bytem Drnovice
MACHŮ František, nar. 2.12.1924 ve Vs.Polí, bytem Vys.Pole
ZVONEK František, nar. 18.6.1928 ve V.Polí, bytem Vys.Pole
ZVONEK Josef, nar. 15.11.1923 ve V.Polí, bytem Vys.Pole
TRČKA František, nar. 7.8.1909 ve V.Polí, bytem Vys.Pole
RAŠKA Jan, nar. 7.8.1913 ve V. Polí, bytem Vys.Pole
RAŠKA František, nar. 11.7.1922 ve V.Polí, bytem Vys.Pole
BELHA František, nar. 23.7.1920 ve V.Polí, bytem Vys.Pole
ZÁDRAPA Alois, nar. 25.7.1925, v Tichově, bytem Tichov
ZÁDRAPA Josef, nar. 11.12.1920 v Tichově, bytem Tichov
ZÁDRAPA Jan, nar. 19.10.1890 v Tichově, bytem Tichov,

Jmenný seznam obětí protipartyzánské akce na Ploštině. Foto viz ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325 – 125 – 1, s. 65 – 66, spis akce „Ploština“.

VAŠIČKA Jan, nar. 20.10.1904, v Tichově, bytem Tichov
VAŠIČKA František, nar. 19.2.1900 v Tichově, bytem Tichov
SUHOVEC Antonín, nar. 23.11.1912 v Pozdřechově, bytem Pozdřechov
ŠTALMACH Jiří, nar. 28.4.1898 v Pozdřechově, bytem Pozdřechov
ZVONEK Josef, nar. 29.6.1924 v Lačnově, bytem Lačnov
RANGL Ladislav, nar. 15.3.1915 ve Volyni, bytem Újezd
RANGLOVÁ Vlasta, nar. 22.9.1913 v Habrůvce, bytem Újezd
FLEGR Rudolf, nar. 3.6.1921 v Karvinné, bytem Újezd

Celkem bylo na uvedených pasekách postřeleno 27 osob.
RANGL Ladislav a RANGLOVÁ Vlasta bydlili přechodně ve svém po-
jízdném obyvacím voze v Újezdě u Vizovic kde byli gestapáky
a SS-manny bez jakéhokoliv vyšetřování pro podezření za spolu-
práce s partyzány zastřeleni.

Důkazy : Svědecká výpověď býv. orgána gestapa Zlín Helmuta
HEINECKE-ho ze dne 11.9.1945.

Svědecká výpověď býv.orgána gestapa ve Zlíně Augustina RUBERA
ze dne 13.9.1945.

Protokol sepsaný 13.1.1947 s Janem MACHŮ z Vysokého Pole.

Protokol sepsaný 13.1.1947 s Františkou RAŠKOVOU z Vysokého
Pole.

Protokol sepsaný 13.1.1947 s Terezií BELHOVOU z Vysokého Pole.

Zpráva SNB Velitelství stanice ve Vlachovicích zaslaná dne
13.1.1947 ONV vyšetřující komisi ve Zlíně.

Zpráva OÚStB ve Zlíně zaslaná dne 28.4.1947 MV Praha.

/Prioritní listina válečných zločinců/

Jmenný seznam obětí protipartyzánské akce na Ploštině. Foto viz ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325 – 125 – 1, s. 65 – 66, spis akce „Ploština“.

Během akce dorazila skupina nejdříve na paseky Ryliska, kde zapálila místní usedlost. Zde zastřelili jediného muže, kterého našli, Františka Belhu. Partyzáni, kteří zde přebývali, byli včas varováni a touto dobou již pryč.²⁴ Kolem třetí hodiny odpoledne dorazily jednotky na Ploštinu, kde ani při důkladné prohlídce domů nenašli jediného partyzána. Stejně jako na Ryliskách jednotky začaly drancovat stavení a vyhnaly ven všechny místní pasekáře. Ženy a děti nechali odejít, muže shromáždili v horní části pasek. Zde přišli na řadu konfidenti, kteří si všechny prohlédli a usvědčili je pomocí partyzánům. Následovaly výslechy, všichni přítomní popírali podporu a odmítali prozradit úkryt partyzánů, proto byli muži²⁵ na místě zastřeleni a jejich těla spálena i s chalupami. Společně s nimi zemřela jediná žena, v tu dobu těhotná Anastázie Zichová, manželka jednoho ze zastřelených pasekářů. Celkově si akce na Ploštině vyžádala 27 obětí.

Drastický postup jednotek Josef a ZbV-Kommanda 31 byl předem naplánovaný a překvapil i kriminálního komisaře Heineckeho, který působil teprve krátce u zlínské venkovní služebny gestapa a akce se osobně účastnil. „Když čelo naší skupiny přicházelo k domku na okraji lesa, tak oddíl z údolí už postupoval, slyšeli jsme střelbu, a jak jsme vyšli z lesa, tu dole asi 500 m od nás už hořely domky. Ihned poté zapálili Wienecke se svými lidmi a Michalsky se svou skupinou prostřednictvím zvláštních zápalných hmot, které měli v krabičkách od krému, domky, ke kterým jsme přicházeli. Nadporučík a já jsme měli ostrou debatu s Michalskym o bezúčelnosti takového postupu a označili jsme toto jednání za nevojenské. Michalsky nám na to odpověděl, abychom se do toho nepletli, že oni mají pro takové případy zvláštní plné moci.“²⁶ Pro oddíly stíhací oddíly Otto Skorzenyho opravdu platila rozsáhlá plná moc a umožňovala jim tak uplatnit v boji proti nepříteli takovou formu boje, jakou uznali za vhodnou.²⁷

Po návratu na služebnu Heinecke s ostatními důstojníky SS informoval záměrně nepravdivě své nadřízené. Věděl, že skutečnost nikdo zpětně nebude kontrolovat. Tvrdil, že výsledek akce je dobrý, protože dopadli partyzány, které na místě zlikvidovali společně se svými podporovateli. Tímto prohlášením mohli omluvit také drancování a represe vůči civilistům. Dle pozdější výpovědi Heineckeho byl Ziegler²⁸ s výsledkem a hlášením spokojen.²⁹

Události na Ploštině jsou dodnes předmětem zájmu a mnohdy sporných interpretací. V minulosti bylo vyzdvižováno hrdinství pasekářských rodin i partyzánů, po roce 1989 se objevují zmínky o zbabělosti partyzánů. Podle některých informací se akce na Ploštině účastnil také SS-Obersturmführer Otto Skorzeny, ale jednalo se pouze o spekulace. Skorzeny³⁰ byl na protektorátním území naposledy kolem 10. dubna, ale po své krátké návštěvě odcestoval do Vídně. Na území Rakouska potom zůstal až do konce války.³¹

III. 6. Prlov

Postup jednotek v Prlově byl svým přístupem daleko drastičtější než na Ploštině. O obyvatelích této obce příslušníci speciálních oddílů tušili, že dlouhodobě podporují partyzány. Aby byl zásah proti Prlovu přesný, potřebovali nacisté konkrétní důkazy a pravdivé informace.

Informace získali od maďarského důstojníka, kterého partyzáni po přepadu nedaleko obce Bratřejov 9. dubna ošetřili. Podařilo se mu uprchnout a poté vše vypovědět ve Vizovicích. O několik dnů později byl zatčen mladý partyzán Alois Oškera, který byl i se svou rodinou podroben drastickému výslechu nacistů. Pod nátlakem a s ohledem na falešný slib nacistů, že díky udání zachrání svou rodinu, vypověděl Oškera vše o partyzánech i o pomoci ze strany obyvatel. Obě události přispěly k identifikaci obyvatel Prlova. Další informace přinesla také průzkumná akce příslušníků SS, kteří se měli vypravit do Prlova v roli dezertérů s úmyslem přejít k partyzánům. Dvě skupiny příslušníků jednotky Josef procházely obcemi Bratřejov, Pozděchov a Prlov. Po cestě jim uvěřili Marie Růsková z Prlova, která poskytla informace o partyzánech, a truhlář Oldřich Kovář z Bratřejova, který jim přislíbil pomoc při navázání styku s partyzány. V tuto chvíli bylo již informací dostatek k zahájení akce.

V pondělí 23. dubna 1945 byl Prlov kolem třetí hodiny ráno obklíčen, samotná akce

začala kolem páté hodiny. Všichni obyvatelé byli vyhnáni ven z domů. Muži se museli všichni dostavit do místního hostince, kde probíhaly výslechy. Výslechů, které vedli krutým způsobem Tutter a Pawlofsky, se účastnil mladý partyzán Alois Oškera, maďarský důstojník a příslušníci jednotky Josef. Poté byli muži zastřeleni a jejich těla vhozena do hořících domů.³² „Puškami a výstřely pod nohy je zahnali do stodoly, kterou pak zapálili.“³³ V osmi domech bylo zavražděno deset mužů a pět žen. Jejich domy byly vydrancovány a cennější věci ukradeny. Mezi místními byli usvědčeni také tři partyzáni Antonín Ondráček, Tomáš Heťo a Leopold Štach. Ti byli po předchozím mučení oběšeni na jabloních na cestě mezi obcemi Bratřejov a Pozděchov.³⁴ Po skončení akce donutili jednoho z místních, Jiřího Turýna, který také podporoval partyzány, aby odvedl dobytek z vypálených usedlostí do provizorních ubytoven německých jednotek ve Vizovicích. Jeho tělo společně s tělem Aloise Oškery³⁵ a jeho rodiny bylo po válce nalezeno ve společném a improvizovaném hromadném hrobě³⁶, který byl náhodou objeven v parku vizovického zámku.³⁷

Po dokončení trestné výpravy v Prlově byla část stíhací jednotky Josef rozpuštěna dr. Pawlofskym. Někteří z příslušníků jednotky se tajně vraceli přes frontu na Slovensko, aby plnili další úkoly. Většina z nich byla ale krátce nato odhalena a zatčena.

III. 7. Vařákovy paseky

Poslední z vypálených samot byly dne 2. května 1945 Vařákovy paseky nedaleko obce Lačnov. V místních usedlostech našla útočiště část skupiny partyzánů z Ploštiny. Vzhledem k postupující frontě se pasekáři společně s partyzány v noci z 1. na 2. května pustili do oslav. Po skončení oslav zde partyzáni zůstali přes noc. Ráno partyzáni zjistili, že se v jednom z domů ubytovali čtyři němečtí vojáci se spojovací technikou. Partyzáni dům obklíčili a proběhla přestřelka, při které zemřeli tři němečtí vojáci a jeden z partyzánů. Poslednímu vojákovu se podařilo utéct a podat hlášení. Paseky byly obklíčeny a lidé vyhnáni ven. Sedm domů z osmi zapálili a čtrnáct zajatců, mužů, žen i dětí, chtěli vhodit do ohně, ale nakonec se jednotky rozhodly shromáždit zajaté pasekáře ve Valašské Polance a všechny postupně vyslechnout. Protože nikdo nic neprozradil, byli pasekáři odsouzeni k oběšení na sloupech u silnice. K popravě nakonec nedošlo a akce na Vařákových pasekách přinesla dohromady čtyři oběti, které byly ubity v Hošťálkově.³⁸

IV. Mimořádný lidový soud v Uherském Hradišti

IV. 1. Vznik retribučních dekretů a mimořádných lidových soudů

Období retribučního soudnictví a vznik mimořádných lidových soudů navazuje téměř bezprostředně po skončení druhé světové války. Jeho úkolem bylo řešit provinění osob spáchaných v době zvýšeného ohrožení republiky od 21. května 1938 do 31. prosince 1946. Legislativní činnost ve věci retribučního soudnictví byla zahájena už během roku 1942. Na jeho přípravě se podílela exilová vláda v Londýně a výsledná forma měla podobu prezidentských dekretů.

Dekret č. 16/1945 Sb. z 19. června 1945 je označován jako tzv. „velký retribuční dekret“. Právní účinnosti nabyl dne 9. července 1945. Společně s ním byl přijat také dekret č. 17/1945 Sb. o Národním soudu, který řešil potrestání především protektorát-

ního prezidenta a členů protektorátní vlády. Tyto dekrety doplnil dekret č. 138/1945 Sb., tzv. „malý retribuční dekret“ o trestání provinění proti národní cti.³⁹ Tato nařízení platila pouze pro české země, na Slovensku se uplatnilo nařízení Slovenské národní rady č. 33 o potrestání fašistických zločinců, okupantů, zrádců a kolaborantů a o zřízení lidového soudnictví.⁴⁰

Nejvyšším rozsudkem, který mohl být udělen, byl trest smrti. Do této skupiny odsouzených spadali placení konfidenti gestapa nebo osoby, které udávaly pouze na základě osobních antipatií nebo na základě provokace a strachu. Další skupinu tvořili zaměstnanci gestapa, kteří se účastnili již výše popsaných protipartyzánských akcí nebo akcí proti civilnímu obyvatelstvu Protektorátu Čechy a Morava. Mnoho z obviněných se procesu před soudem vyhnulo nebo si odpykali jen malou část ze stanoveného trestu. Důvodem bylo, že někteří byli odsunuti a pobytu ve vězení se tak zcela vyhnuli. Pokud byli přece jen donuceni nastoupit k výkonu trestu, byli díky amnestiím z let 1953 a zejména 1955 z vězení jako váleční zločinci propuštěni a vysídleni. To se týká například Kurta Wenera Tuttera, který se účastnil řady protipartyzánských akcí jako druhý velitel stíhacího komanda Josef. Potřeba zbavit republiku Němců se ukázala jako daleko silnější, než potrestání skutečných zločinců.

Mimořádné lidové soudy vznikaly ve velké míře v sídlech krajských soudů. Rychlost zřízení MLS závisela na schopnostech okresních a krajských výborů vytvořit seznamy navrhovaných soudců z lidu. Celkem bylo zřízeno 24 mimořádných lidových soudů. Zastoupeny měly být všechny strany Národní fronty. Soudce z lidu poté jmenovala vláda, soudce z povolání prezident republiky. Senát se skládal z pěti členů. Funkci předsedy zastával soudce z povolání.⁴¹ K odsouzení obžalovaného k smrti mohlo dojít tehdy, když pro jeho vinu hlasovali čtyři členové senátu. Poprava měla proběhnout asi dvě hodiny po vynesení rozsudku. V případě, že odsouzený požádal, byla lhůta prodloužena na tři hodiny.⁴² Obhájce si mohl obžalovaný sám zvolit, v opačném případě mu byl přidělen tzv. obhájce „ex offo“. Důkazy pro veřejného žalobce zajišťovaly vyšetřovací komise.⁴³ Maximální délka vždy veřejného řízení byla tři dny. Rozsudek byl vyneseno po neveřejné poradě soudu a rozhodoval také o veřejné či neveřejné popravě.⁴⁴ V případě rozsudku rozhodoval soud ještě o udělení vedlejšího trestu, který byl definován jako ztráta občanské cti.

Oficiálně byla činnost MLS ukončena po předchozím dvojím prodloužení 4. května 1947. MLS vyřídily celkem 37 982 případů, odsoudily 21 342 osob, vynesly 723 rozsudků smrti, z nichž bylo skutečně vykonáno 686.

Po komunistickém převratu v roce 1948 nastala obnovená fáze retribuční. Do pravomocí žalobců nyní mohly zasahovat také akční výbory a orgány SNB, což omezovalo nezávislost soudů.⁴⁵ Obnovená fáze retribuční posloužila komunistům jako jeden z prvků k dosažení absolutní moci ve státě.

IV. 2. Mimořádný lidový soud v Uherském Hradišti

Mimořádný lidový soud v Uherském Hradišti⁴⁶ zahájil svou činnost jako druhý v pořadí dne 8. srpna 1945. Přednostou soudu se stal okresní soudce Karel Mahovský z Uherského Hradiště, jeho náměstkem potom soudní rada Dr. Jaroslav Ocelík. Veřejných žalobců v Uherském Hradišti působilo celkem sedm. Rozhodnutím prezidenta republiky z 3. července 1945 byli včetně veřejných žalobců jmenováni také soudci

z lidu v počtu 24 z 25. Poslední ze soudců nesložil slib. Soudce z lidu tvořili obyvatelé všech profesí, od dělníka nebo správce pily, až po lékaře nebo typografa.

IV. 3. Charakter rozsudků

Charakter rozsudků, tedy za co bude obžalovaný potrestán a v jaké výši, ustanovil prezidentský dekret č. 16/1945 Sb.⁴⁷ Vina mohla být obžalovanému prokázána za zločiny proti státu, zločiny proti osobám, zločiny proti majetku a zločin udavačství.

Nejvíce projednávaným rozsudkem před MLS v Uherském Hradišti bylo udavačství, v celkovém počtu 637 případů. U obviněných často docházelo ke spojení udavačství se zaviněním ztráty svobody. Obvinění z udavačství mělo tři varianty.⁴⁸ Za udání v zájmu nepřítelů byla výše trestu stanovena na pět až deset let odnětí svobody. Za udání a ztrátu svobody většího počtu obyvatel nebo újmy na zdraví byl obviněný odsouzen k doživotnímu žaláři. Pokud udáním zavinil obžalovaný smrt, následoval rozsudek smrti.

Jako zločiny proti majetku bylo klasifikováno úmyslné poškození majetku, zhářství, loupež, násilné vloupání, zpronevěra či podílnictví na uvedených skutcích. Trestné bylo odnětí majetku fyzickým i právnickým osobám. Trest byl stanoven od pěti let vězení po trest smrti.⁴⁹ Tento trest se v Uherském Hradišti dostal do výčtu některých rozsudků po výše popsáných událostech v Juříčkově mlýně, na Ploštině, v Prlově nebo Vařákových pasekách, i když obecně nebyl příliš častým před ostatními MLS.

Mimořádný lidový soud v Uherském Hradišti projednal za dobu své působnosti celkově 1 216 případů a v rámci těchto případů odsoudil celkem 1 298 osob s početní převahou mužů.

Jediný rozsudek, který MLS vykonával, byl trest smrti, ostatní rozsudky spadaly již do kompetence krajských soudů. Trestů smrti bylo vyneseno celkem 46, z toho proti 5 ženám. Výkony trestu smrti v Uherském Hradišti byly provedeny na nádvoří věznic krajského soudu, kde bylo prokazatelně popraveno devět osob, ale i na jiných místech soudního obvodu, například v sídle okresního soudu ve Zlíně, kde bylo vykonáno šest poprav. Z rozhodnutí soudu mohla být poprava vykonána také veřejně, v případě MLS Uherské Hradiště se jednalo celkem o 14 případů. Exekuce se mohly účastnit pouze osoby starší 18 let s povolením ke vstupu. Ze zákona se poprav, které trvaly přibližně deset minut, účastnil soudní lékař a mistr popravicí. Na vyžádání odsouzeného mohl být přítomen také duchovní.⁵⁰

V. Potrestání osob spojených s událostmi na Ploštině a v Prlově

V. 1. Karl Raschka

Karl Raschka se narodil dne 21. března 1901 ve Vrchlabí do německé rodiny. V Trutnově a později v Praze navštěvoval také německou školu a ve svých 13 letech se s rodiči přestěhoval do Vídně, kam byl pracovně přeložen jeho otec. Zde se vyučil zámečnictví a soustružnictví kovů. Do NSDAP vstoupil roku 1932 a v roce 1938 se stal členem SS. V roce 1939 byl přidělen do Zlína, kde působil jako vedoucí II. oddělení pro věci vnitropolitické, podzemní hnutí, židovské otázky, zbraně, spolky a organizace, ale postupně se vypracoval na vrchního sekretáře a zástupce šéfa služebny gestapa.

Jména osob, upálených německým vojskem dne 23. dubna 1945 v obci Prlově, okres Zlín.

1. Josef V a ř á k, nar. 30.7.1921 v Prlově, rodiče Josef a Terezie, posl. bytem v Prlově čp.108. svobodný, zemědělský dělník, evangelík, české nár., nemajetný, zachovalý, týž jel dne 19. dubna 1945 na jízdním kole do Vizovic pro léky a na zpáteční cestě byl zadržen v katastru pozděchovském v blízkosti obydli Antonína Zichy, z Pozděchova, Paseky, příslušníky SS-manny, posádkou ve Vizovicích a odvezen do lesíka Klínovice a tam byl zastřelen. Dne 22. dubna v neděli, 1945 byl nalezen Josefem Turýnem z Prlova čp. 116. Pátrání po pohřešovaném bylo zahájeno po výpovědi Antonína Zichy, který vypovídal, že Vařák, který byl SS-manny zadržen a odvezen do lesíka, že ve směru jeho odchodu zaslechl výstřely. Posudek lékařský nadiktoval Dr. František Lapeš z Vizovic, při ohledání soudní komisí.
2. Jan O n d r á š e k, nar. 20.9.1921 v Prlově, rodiče Jan a Marie, roz. Novosádová, podl. bytem v Prlově čp. 23, svobodný, při hospodářství, evangelík, Čech, nemajetný, zachovalý, byl upálen v čp. 11., majitel Tomáš Trlica.
3. Jan T u r ý n, nar. 12.2.1891 v Prlově, rodiče Jan a Anna, ženatý, rolník, posledně bytem Prlov čp.52, Čech, evang., majetný, zachovalý. Byl upálen ve svém domě.
4. Anna T u r ý n o v á nar. 13.7.1890 v Pozděchově, rodiče nemá, vdaná, manžel Jan Turýn, posl. bytem Prlov, čp. 52, česká, evang., majetná, zachovalá, upálená s manželem ve svém domě.
5. Bouslav Ž á k, nar. 30. .1911 v Prlově, rodiče, Jiří a Rozina roz. Šimová, ženatý, rolník, posl. bytem Prlov, čp. 98., Paseky, české nár., majetný, zachovalý, byl upálen v domě Jana Turýna čp. 52.
6. Terezie Ž á k o v á, nar. 22.3.1902 v Senince, s.o. Vsetín, manželka rolníka, posl. bytem Prlov, čp. 98, Paseky, evangelička, české nár., majetná, zachovalá, byla upálená s manželem Bohuslavem čp. 52 u Jana Turýna.
7. Marie R u z k o v á, nar. 28.6.1903 v Prlově, rodiče Tomáš a Marie, dcera rolníka, posl. bytem Prlov, čp. 85, svobodná, evangelička, české nár., nemajetná, zachovalá, byla zadržena SS-mannem v obchodě Stanislava Holuba a odvezena do hostince Jaroslava Ondráška z Prlova čp.1 k výslechu. Byla odsouzena k smrti a upálena v domě Jana Turýna Prlov čp. 52.
8. Antonín R u s e k, nar. 2.10.1925 v Prlově, rodiče Tomáš a Marie, syn rolníka, svobodný, posl. bytem Prlov, čp. 85, evangelík, Čech, nemajetný zachovalý. Upálen v domě Jana Turýna čp. 52 v Prlově.
9. Jaroslav H e t o, nar. dne 25.2.1922 v Prlově, rodiče Jan a Měna, svobodný, dělník fy Bata, posl. bytem Prlov, čp. 77., Čech, evangelík, nemajetný, zachovalý. Upálen v domě čp. 77. majitel Tomáš Ondrášek.
10. Antonín J u r á ň, nar. 20.4.1919 v Prlově, rodiče Tomáš a Terezie, roz. Čadilová, svobodný, stolařský pomocník, posl. bytem v Prlově, čp. 35. české nár., nemajetný, zachovalá, upálený v Prlově v domě čp. 11. majitel domu Tomáš Trlica.
11. Tomáš O n d r á š e k, nar. 13.9.1889 v Prlově, rodiče Tomáš, rolník posledně bytem Prlov čp.77, ženatý, české národ., evang., majetný, zachovalý byl upálen ve vlastním domě.
12. Anna O n d r á š k o v á, nar. 27. dubna 1923 v Prlově, rodiče, vdaná manželka Antonína Ondráška, v domácnosti, evang., české nár., nemajetná

Jmenný seznam obětí protipartyzánské akce v Prlově. Foto viz ABS, fond Střhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325 - 125 - 2, s. 36 - 37, spis akce „Ploština“.

zachovalá, posl. bytem Prlov, čp. 87, byla upálena v domě Prlově čp. 77.

- 137
1./ Antonín Ondrášek, nar. 12.2.1920 v Prlově, rodiče Tomáš a Frant. přišl. do Prlova, posl. bytem Prlov, čp. 87, ženatý, manželka, Anna, dělník fy Baťa, cech. nemajetný, zachovalý, byl pověšen na stromě u Bratřejova v místech zv. „Nad Šperou“.
- 2./ Jaroslav Ondrášek, nar. 1.7.1923 v Prlově, rodiče Tomáš a Frant. přišl. do Prlova, posl. bytem Prlov, čp. 77, svobodný, zemědělský dělník, Čech, nemajetný, zachovalý, byl upálen v Prlově čp. 77.
- 3./ Anežka Ondrášková, nar. 6.3.1928 v Prlově, dcera Tomáše a Františky, přišl. do Prlova, posl. bytem Prlov, čp. 77, svobodná, Češka, byla upálena v Prlově, čp. 77.
- 4./ Josef Trlica, nar. 17.11.1924, rodiče Tomáš a Rozina Kratinová, přišl. do Prlova, posl. bytem Prlov, čp. 11, svobodný, dělník, pols. v Míši, Čech, evangelík, nemajetný, zachovalý, byl upálen v Prlově, čp. 11, kde bydlel.
- 5./ Oldřich Kovář, nar. 12. srpna 1914 v Bratřejově, posl. bytem Bratřejov, p.č. 83, ženatý, dělník, příslušný do Bratřejova, Čech, nemajetný, zachovalý, byl přivezen dne 23. dubna 1945 SS-manny z Bratřejova do Prlova a upálen v domě Tomáše Trlice, Prlov, čp. 11.
- 6./ Leopold Steh, nar. 10.11.1914 v Prlově, rodiče a Leopold a Marie, přišl. do Prlova, posl. bytem v Prlově, čp. 85, svobodný, dělník, dělník ve zbrojovce ve Vsetíně, byl pověšen dne 23. dubna 1945 na stromě u Bratřejova v místech lidově řečeno na Šperku.
- 7./ Tomáš Heto, nar. 7.6.1913 Prlov, rodiče: Jan a Rozina roz. Ondrášková přišl. do Prlova, poslédne bytem Prlov čp. 27, dělník ve Zbrojovce ve Vsetíně, české národnosti, svobodný, evang., nemajetný, zachovalý. Byl dne 23. dubna 1945 dovezen autem z Prlova k Bratřejovu a tam na stromě pověšen. V oněch místech, kde jsou pochováni 3 maďarští důstojníci zastřelení partyzány.
- 8./ Jiří Turýn z Prlova, čp. 111, který byl vězněn Němci u okresního soudu ve Vizovicích byl popraven dne 2. května 1945 ve Vizovicích v parku popraven. Jeho data jsou na stanici.

 Vypálené usedlosti v P r l o v ě .

Tomáš Trlica čp. 11.	dobytek, dráběž a zásoby vykradli, nebo shořely.
Tomáš Jurán, čp. 35.	dobytek, dráběž, a zásoby odcizili, nebo shořely.
Jan Ondrášek, čp. 23	„ „ „ „ „
Tom. Ondrášek, čp. 77.	„ „ „ „ „
Bohuslav Zák, čp. 98.	„ „ „ „ „
Jan Turýn, čp. 52	„ „ „ „ „
Jiří Turýn čp. 111.	„ „ „ „ „
Jan Lukša čp. 105	„ „ „ „ „

Jmenný seznam obětí protipartyzánské akce v Prlově. Foto viz ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325 – 125 – 2, s. 36–37, spis akce „Ploština“.

Den, měsíc, rok a místo úmrtí	19.4.1945, devatenáctý duben tisíc devět set čtyřicet pět Drnovice
Jméno a příjmení	J e s e f Z i c h a
Povolání	rolník
Stav	ženatý
Bydliště	Drnovice č. 84
Pohlaví	mužské
Den, měsíc, rok a místo narození	11.listopad 1901 Pozdřechov

Jméno a příjmení pozůstalého manžela	neuvedeno
Jméno a příjmení rodičů zemřelého	Jiří Zicha a Terezie, Zichová
Příčina smrti	zastřelení a upálení
Místo a datum pohřbu (kremace)	Újezd, 23.duben 1945
Poznámky	zastřelen a ještě za živa upálen oddílem SS při honičce na partyzány

V Újezdě

Dne 19.března 1973

Předvedl

Bohuslav

Úmrtí list Josefa Zichy, jednoho z obyvatel Ploštiny. Foto viz ABS, fond Sřhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325 - 125 - 2, fotodokumentace Jednotky Josef.

Den, měsíc, rok a místo úmrtí	1.5.1945 První květen jeden tisíc devět set čtyřicet pět Vizovice-zámecký park.
Jméno a příjmení	Alois O š k e r a
Povolání	rolnický syn
Stav	svobodný
Bydliště	Dešná
Pohlaví	mužské
Den, měsíc, rok a místo narození	5.10.1924 Dešná

Jméno a příjmení pozůstalého manžela	--
Jméno a příjmení rodičů zemřelého	František Oškera Františka roz. Červenková
Příčina smrti	Průstřel hlavy - zastřelen
Místo a datum pohřbu (kremace)	Hřbitov Všemina- 17.5.1945
Poznámky	--

V e Vizovicích

Předseda: V. Z.

23.5.1973

Dne

SEVT - 03 005 0 (C5) - Úmrtní list

KNT 1 - G - 57 368-67

Úmrtní list Aloise Oškery, popraveného nacisty na zámku ve Vizovicích. Foto viz ABS, fond Střhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325 - 125 - 2, fotodokumentace Jednotky Josef.

Jako vrchní úředník gestapa donutil asi 105 osob k doznání během tvrdých výslechů. Podle výpovědi Josefa Urbánka a dalšího množství svědků se Raschka choval během výslechů podle aktuální nálady. Soudní spis k případu Karla Raschky obsahuje množství výpovědí a případů, kdy došlo u výslechu přímo k bití zadrženého. Během výslechů byl k bití zadržených osob často používán obušek nebo kovové lanko. Pokud vyslýchaný upadl do bezvědomí, byl shozen na zem, aby znovu nabyl vědomí. Během těchto výslechů bylo nahlas puštěno rádio, které mělo přehlušit prováděný výslech.

Jako další bod bylo proti Raschkovi vzneseno obvinění ze zavinění ztráty svobody velkého počtu lidí, přesněji 222, a také z těžkého ublížení na zdraví 18 osobám. Této činnosti se dopustil za vydatné pomoci zlínských konfidentů, kteří pomocí provokací přiměli množství civilistů k ilegální činnosti.⁵¹ Dalším bodem obvinění byla účast na protipartyzánských akcích, kde došlo k použití zbraní, například proti Zelenému kádru nebo na již zmiňované akci v Juříčkově mlýně, kde se osobně účastnil výslechů rodiny. Během svého působení v řadách gestapa způsobil také smrt asi v 95 zjištěných případech a provinil se také odnětím majetku fyzických osob ve více než 36 případech.

Karl Raschka byl podle §2, §5, §7, §8 a §9 velkého retribučního dekretu uznán vinným ve výše popsanych bodech a také za členství v SS a gestapu a odsouzen k trestu smrti, který byl vykonán veřejně téhož dne, 13. září 1946.⁵²

V. 2. Helmut Heinecke

Helmut Heinecke se narodil do učitelské rodiny dne 7. března 1913 v Dolle v okrese Magdeburg. Vojenskou službu nastoupil hned po dokončení střední školy a ukončil ji 31. srpna 1938 jako poručík v záloze u dělostřeleckého pluku. Po skončení vojenské služby byl přijat ke kriminální policii. Na jaře 1944 byl převelen zpět na území Německa, kde zůstal až do března roku 1945. V březnu byl přeložen do Prahy a poté ke kriminální policii do Zlína, která na území Protektorátu Čechy a Morava patřila přímo pod gestapo. U zlínského gestapa působil velmi krátce, od poloviny dubna 1945. Ve Zlíně byl pověřen vedením V. kriminálního oddělení a zároveň zastupováním kriminálního rady Hanse Zieglera. Před mimořádný lidový soud se Heinecke dostal díky hned několika obviněním podle §2, §7 a §8 velkého retribučního dekretu.⁵³

Heinecke byl, vzhledem ke zkušenostem podobného typu, hned druhý den své služby ve Zlíně pověřen vedením akce zlínského gestapa proti partyzánům na Ploštině. Bylo mu tak přiděleno velení nad stíhacím komandem Ericha Wieneckeho a stíhací jednotkou „Josef“ v čele s Walterem Pawlofským. Na pomoc mu byli přiděleni také oba konfidenti Oldřich Bafa a František Machů. Heinecke měl za úkol akci pozorovat a po jejím skončení podat hlášení. Heinecke odmítl jakýkoli podíl na konkrétních násilnostech spáchaných na Ploštině. „*Popírám rozhodně, že bych během nasazení a celé akce na Ploštině použil střelné zbraně proti českým lidem, nebo že bych někoho z českých lidí polapil a přiměl tak osobně, aby některý z českých lidí byl připraven o život.*“⁵⁴

Pomocný úředník gestapa Augustin Ruber dosvědčil, že Heinecke sám střílel obyvatele Ploštiny a podílel se na zapalování domů. Podle Ruberovy výpovědi aktivně do akce nezasáhl, ale přihlížel.⁵⁵ Proti Heineckemu svědčil ve věci Ploštiny také další

odsouzený Meinhard Weikert nebo Karl Raschka.

Dalším bodem projednávaným ve věci Helmuta Heineckeho před MLS v Uherském Hradišti byl incident v Třešti proti českým odbojářům 7. května 1945.

Jako SS-Obersturmführer a zástupce velitele gestapa ve Zlíně byl uznán vinným ze smrti 37 obyvatel na Ploštině a v Třešti. Helmut Heinecke vinu, obzvláště jako velitel akce na Ploštině, odmítal a tvrdil, že plnil pouze rozkazy. Dne 29. května 1946 byl odsouzen k trestu smrti a popraven na nádvoří věznice v Uherském Hradišti.⁵⁶

V. 3. Karl Heimerle

Karl Heimerle se narodil 11. února 1906 v Plentingu v Bavorsku do rodiny německého zemědělce a měl dalších 14 sourozenců. V Německu se vyučil obuvníkem a zpočátku pracoval jako dělník. V roce 1925 přijal službu u bavorské policie, kde působil sedm let. Do roku 1938 působil u bavorské pohraniční policie a poté byl přeložen na československé hranice v Dolních Rakousích. Na podzim roku 1938 byl znovu přeložen do Uherského Hradiště, kde pracoval na organizaci pohraniční policie na slovenských hranicích. V roce 1939 vstoupil do NSDAP. Po zrušení německého komisiariátu v lednu 1940 byla tato agenda přidělena komisiariátu ve Zlíně a podléhala přímo gestapu a kriminálnímu radovi Hansi Zieglerovi.⁵⁷ Za války ve Zlíně působil na pozici referenta pro pohraniční policii a ke konci války na pozici vrchního tajemníka III. oddělení gestapa pro potírání partyzánů, nedovolené přechody hranic a ukrývání zbraní. Po válce uprchl a do Československa byl vydán zpět teprve 5. listopadu 1946 z americké okupační zóny jako válečný zločinec. Byl obviněn, že se jako úředník gestapa ve Zlíně od roku 1940 do konce války dopustil různých zločinů.⁵⁸

Jedná se například o akce v Jankovicích, u obce Žeranovice, v Koryčanech nebo vypálení Juříčkova mlýna a akci na Ploštině.⁵⁹ Svou účast při akcích v Juříčkově mlýně i na Ploštině Heimerle ve své výpovědi z 13. listopadu 1946 razantně odmítl.

V jeho usvědčení pomohla svědectví přímých svědků z řad civilistů, ale i bývalých podřízených a kolegů z řad gestapa.

Karl Heimerl byl odsouzen podle §2 a §7 velkého retribučního dekretu k trestu smrti dne 24. ledna 1947. Rozsudek byl vykonán téhož dne.

V. 4. Kurt Werner Tutter

Kurt Werner Tutter se narodil 12. prosince 1909 v Praze do rodiny pražského Němce. Po absolvování obecné školy a pěti tříd reálného gymnázia se ve Škodových závodech v Praze učil na zámečníka. Odmaturoval na německém gymnáziu. Svou vojenskou kariéru zahájil v Českých Budějovicích základní službou u 5. pluku. Po skončení služby začal pracovat u firmy AEG v Praze a externě studoval na Vysoké škole technické, kde obdržel inženýrský titul.

V roce 1938 přijal německé státní občanství a v Liberci získal funkci hospodářského propagandisty. V roce 1941 byl zařazen do divize Brandenburg, kde později působil jako instruktor na Slovensku při vysazování německých agentů do partyzánských jednotek. Se svou jednotkou se účastnil bojů proti Slovenskému národnímu povstání a vyhlazení osady Ploština. Po skončení války byl zajat Rudou armádou, poté propuštěn a se svojí rodinou odcestoval do západního Německa. Dne 3. září 1946 byl vydán do Československa jako válečný zločinec a odsouzen v Bratislavě k šesti letům

vězení z důvodu školení nacistických jednotek. V roce 1953 po vyhlášení amnestie prezidenta republiky byl propuštěn z vězení a v roce 1955 odsunut do NSR. V době výkonu trestu byl získán ke spolupráci s StB. Po navázání spolupráce ještě na území Československa v roce 1953 obdržel krycí jméno „Konrád“. Po svém odsunu podával závažné zprávy z bezpečnostních složek NSR, které byly prověřeny jako pravdivé.⁶⁰

Dne 8. února 1966 byl Tutter stíhán v nepřítomnosti na základě výpovědí bývalých členů jednotky „Josef“ Pavla Floriše, Václava Kučery, Vojtěcha Ošusta a dalších. Výpovědi bývalých členů jednotky se shodují. Podle výpovědí se Tutter osobně podílel na výsleších zadržených osob, které probíhaly brutálním a až nelidským způsobem. Z dalších výpovědí vyplynulo, že také Tutter vynikal také v brutalitě vůči partyzánům. *„Při výsleších si počínal nelidsky. Vyslýchané mučil jen, aby z nich dostal doznání, že spolupracují s partyzány a vědí o jejich úkrytech. Sám jsem byl svědkem, jak vyslýchaného Kováře uhodil židlí, když tento styk a vědomost o partyzánech popíral.“*⁶⁰

Na základě výpovědí byl Tutter obviněn a stíhán v nepřítomnosti ze školení jednotky se zaměřením na diverzní, špionážní a teroristické úkoly. Zároveň byl společně s Pawlofským obviněn z trestného činu spolupachatelství, organizátorství na vraždách a podílnictví na vyhlazovacích akcích v prostoru Trenčanských Teplic, Ploštiny a Prlova, čímž způsobil smrt partyzánům i civilnímu obyvatelstvu.⁶²

V. 5. Oldřich Baťa

Oldřich Baťa se narodil 29. května 1920 v Brně a během války působil jako placený konfident gestapa. Jeho jméno je nám známo především ve spojitosti s protipartyzánskou akcí na Ploštině, za kterou nese značný podíl viny.⁶³ Na konci války uprchl ze země před postupujícími spojeneckými jednotkami. Dostal se až do amerického zajateckého tábora. Odtud se Baťovi podařilo také uprchnout a se skupinou řeckých uprchlíků dorazil až do Bělehradu, odkud se rozhodl vrátit zpět do Československa.

Spolupráci s gestapem přiznal Oldřich Baťa v důsledku havárie vagónů v továrně Detona v Bohuslavicích nad Vlárí, kde pracoval a nehodu zavinil. Po nehodě uprchl z Bohuslavic do Zlína, kde se poznal s tehdejším konfidentem gestapa Františkem Machů ze Zlámance, který Baťu přivedl ke spolupráci s gestapem. Po podpisu spolupráce mu bylo přiděleno krycí jméno „Kováč“ a úkoly přijímal od Roberta Holzeuera a Františka Machů, se kterým přímo spolupracoval.

Hned první úkol na konci března 1945 znamenal pro Baťu spojení s partyzány v oblasti Vizovických vrchů. Baťa a Machů postupně dodali gestapu informace o jménech a počtu partyzánů. Mezi jmenovanými partyzány byl i Vladimír Hájek, který po válce v případě Oldřicha Baťi vypovídal: *„Mám za to, že někdy před 10. březnem 1945 byli přivedeni do naší partyzánské jednotky dva mladí čeští lidé a to sice Josef Machů a Oldřich Baťa, kteří o sobě tvrdili, že mají půl roku účast na partyzánském odboji a oba žádali, aby byli přijati do naší skupiny.“*⁶⁴ Hájek později uvedl, že se oběma mužům podařilo dostat do skupiny díky vlezlému chování Františka Machů vůči veliteli partyzánské jednotky. Oba konfidenti se účastnili přepadových akcí společně s partyzány, ale jejich pravidelné útoky, při nichž podávali zprávy gestapu, byly podezřelé. *„Pokud znám Baťu a Machů jako partyzány, byli nám velmi podezřelí a velmi se vyznali oba v rabování a vylupování obchodů a trafik v okolí. Za působení mezi partyzány neměli jsme tušení, zda by byli tito v pozdější době schopni podobného činu.“*⁶⁵

20

STÁTNĚ BEZPEČNOSTNÍ SLUŽBA
REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ

PŘÍSAHA

Já podepsaný(á) Werner Tutter
zavazují se z čestných pohnutek a svého socialistického přesvědčení dobrovolně ke spolupráci se státně bezpečnostní službou republiky československé.

Touto činností chci přispět k zajištění míru a vybudování lepšího, socialistického společenského řádu na celém světě. Zavazuji se, že zachovám v naprosté tajnosti vše, co jakkoliv souvisí s mojí spoluprací s československými bezpečnostními orgány.

Slibuji, že všechny další úkoly, uložené mi pracovníkem československé státní bezpečnosti, budu vykonávat ukázněně, s největší péčí a obořetností, s vědomím, že jedině tak mohu úspěšně plnit své čestné poslání bojovníka za mír.

STAATSSICHERHEITSDIENST
DER TSCHECHOSLOWAKISCHEN REPUBLIK

EID

Ich unterfertiger Werner Tutter
verpflichte mich aus ehrlichen Motiven und auf Grund meiner sozialistischen Überzeugung freiwillig zur Mitarbeit mit dem Staatssicherheitsdienst der Tschechoslowakischen Republik.

Durch diese Tätigkeit will ich zur Sicherung des Friedens und zur Schaffung einer besseren, sozialistischen Gesellschaftsordnung in der ganzen Welt beitragen. Ich verpflichte mich, alles, was irgendwie mit meiner Mitarbeit mit den tschechoslowakischen Sicherheitsorganen zusammenhängt, völlig geheimzuhalten.

Ich verspreche, allen weiteren mir von einem Angehörigen der tschechoslowakischen Staatssicherheit auferlegten Aufgaben diszipliniert, gewissenhaft, mit grösster Sorgfalt und dem Bewusstsein nachzukommen, dass ich nur auf diese Weise meine ehrenvolle Sendung als Friedenskämpfer mit Erfolg erfüllen kann, soweit dies nicht meine Ehre widerspricht mit meinem Vorgehen.

Podpis - Unterschrift

Werner Tutter

Přísaha Kurta Wenera Tuttera. Foto viz ABS, fond Svazková agenda hlavní správy rozvědky (agenturní svazky), reg. č. 46399/MTH I. SNB, s. 5, svazek spolupracovníka.

Spol. KONRAD II. při pohovoru s přísl. MV
ve sběrném táboře v Kunčicích v r. 1953

Kurt Werner Tutter na fotografii během pohovoru ve sběrném táboře v Kunčicích. ABS, fond Svazková agenda hlavní správy rozvědky (agenturní svazky), reg. č. 46399/100 I. SNB, s. 9, svazek spolupracovníka.

Důsledkem jejich zpravodajské činnosti byla již výše popsaná protipartyzánská akce na Ploštině dne 19. dubna 1945 a zátah gestapa vůči rodinám partyzánů Vladimíra Hájka a Albína Kubiny ve Zlíně.

Za svou poměrně krátkou konfidentskou činnost měl Oldřich Baťa na svědomí život třiceti lidí z Ploštiny a okolí, které před gestapem označil pro spolupráci s partyzány. Na Ploštině se měl také dopustit krádeží, nebezpečného vyhrožování a zlého zacházení, jak uvádí závěrečný rozsudek z 30. srpna 1945. Další osoby byly v důsledku jeho udání uvězněny. Na základě rozsudku byl Oldřich Baťa shledán vinným a podle § 11 odsouzen k trestu smrti. Trest smrti byl téhož dne vykonán veřejně.⁶⁶

V. 6. Augustin Ruber

Augustin Ruber byl jedním z přímých účastníků akce na Ploštině.⁶⁷ Narodil se v Brně 20. listopadu 1908 do německé rodiny. V Brně Ruber také absolvoval na obecné a měšťanské škole, poté se vyučil holičem. V letech 1938 až 1940 pracoval v Němecu, proto se po vzniku Protektorátu Čechy a Morava stal v nepřítomnosti automaticky říšským příslušníkem. V roce 1940 stal členem NSDAP. Do Protektorátu se vrátil v roce 1941. Protože dobře ovládal češtinu i němčinu, byl přidělen úřadem práce jako tlumočnick na brněnskou úřadovnu gestapa. Nejdříve byl přidělen na úřadovnu gestapa do Hranic, po jejím zrušení do Přerova, Po svém přeřazení do Zlína dostal na starost menší výslechy a sepisování osobních dat vyslýchaných společně s překlady z němčiny do češtiny. Někdy během výslechů tlumočil dalším členům gestapa. Po válce, 2. května 1945, odjel společně s dalšími členy gestapa ze Zlína do Písku. Tam byli zajati a internováni v americkém zajetí.⁶⁸

Již dne 23. srpna 1945 Ruber vypovídal o své přímé účasti na akci Ploština. „V té době přišel k naší skupině náš V man Baťa, který byl pod krycím jménem Kováč. Současně jsem viděl, že od spodních dvou domků vedou členové Jagdkommanda asi 8–10 osob mužského pohlaví směrem k nám. Ptal jsem se V mana Bati, jsou-li tyto přiváděné osoby partyzáni, na což mi on se smíchem odvětil, že je všechny zná, neboť se u nich zdržoval. V té době jsem pozoroval, že spodní dva domky začínají již hořeti.“⁶⁹ Ruber rozhodně popřel, že by při této příležitosti někoho vědomě usmrtil nebo poranil, odmítá také účast na rabování a vypalování domů na Ploštině.

Před MLS v Uherském Hradišti stanul díky obvinění z udavačství, členství v gestapu, zavinění ztráty svobody většího množství lidí, ze zavinění ztráty života několika osob, za účast na protipartyzánské akci na Ploštině, za účast na protipartyzánské akci ve Zlíně, při které byli zastřeleni dva lidé, a zatýkácí akci v Luhačovicích.⁷⁰ Dne 5. prosince 1946 byl Augustin Ruber pro své zločiny dle § 2, § 7 a § 11 odsouzen k trestu smrti a téhož dne také popraven.⁷¹

V. 7. Josef Urbánek

Josef Urbánek se narodil 6. května 1907 v Brně do německé rodiny. Roku 1938 vstoupil do SaP a do služeb gestapa v Brně dne 1. února 1940, zároveň se stal členem SS a SD. „V Brně u gestapa jsem byl 3 měsíce a pak jsem byl přeložen do Zlína, Ve Zlíně byl šéfem gestapa Karel Raschka. Ten nám přiděloval úkoly. Já jsem měl na starost II. oddělení – vnitřní.“⁷² Urbánek sloužil nejdříve na III. oddělení Karla Heimerleho, v září téhož roku byl přidělen jako vrchní asistent gestapa

na II. oddělení, kde se podílel na velkém množství zatýkacích akcí. V únoru roku 1944 se stal členem NSDAP.⁷³ Dne 9. května odjel ze Slavonic, kam dorazil s Karlem Heimerlem a dalšími členy zlínského gestapa, do Lince, poté do Českých Budějovic a Vídně, kde se setkal s několika bývalými kolegy ze zlínského gestapa a jejich rodinnými příslušníky. 20. září 1945 se vrátil na území Československa, konkrétně do Znojma, kde byl zadržen.⁷⁴

Podle Urbánka měli někteří vedoucí nabádat své podřízené k přímému násilí na zadržených, aby si co nejdříve vynutili doznání. Povoleny byly také tvrdé výslechy, které měly být nejdříve schváleny v Brně. Toto byla nepsaná pravidla, kterými se měl řídit každý, kdo měl vidinu kariérního růstu.

Urbánek ve své výpovědi uvedl, že se ve Zlíně zúčastnil zatčení a výslechů asi 500 zadržených. Dne 16. září 1946 byl uznán vinným na základě §5, §8 a §9, odsouzen k trestu smrti a téhož dne popraven.⁷⁵

V. 8. Cyril Buček

Cyril Buček, který byl zaměstnán jako šofér u gestapa ve Zlíně, se narodil 26. ledna 1901 v Topolné u Uherského Hradiště. Členem NSDAP se stal v roce 1939. Prvních pět měsíců fungoval u gestapa v Brně. V dubnu 1944 byl přeložen do Zlína. Po osvobození byl zajat rumunskou armádou.⁷⁶

Bučkův spis obsahuje množství svědectví při zatýkacích akcích a domovních prohlídkách, kterých se účastnil společně s dalšími členy gestapa. Cyril Buček měl být prospěchářem hrubé povahy a vůči Čechům měl podle vyšetřovací komise vystupovat vždy hrdě a s pocitem nadřazenosti.⁷⁷

Buček byl 7. ledna 1947 před MLS v Uherském Hradišti podle §2, §3, §5, §7 a §9 obviněn z členství v gestapu a z podpory nacistického hnutí, z postřelení do nohy střelbou ze služební pistole, z ublížení na těle v průběhu výslechů, zavinění ztráty svobody většího počtu obyvatel a odcizení jmění většímu počtu osob české národnosti. Určitých bodů obžaloby byl následně zproštěn, a proto mu nebyl uložen trest smrti. Dne 24. ledna 1947 byl odsouzen k trestu těžkého žaláře na doživotí.

K výkonu trestu nastoupil v Uherském Hradišti, na začátku února 1947 byl převezen do věznice na Mírově.⁷⁸ V roce 1955 se Bučkův trest díky amnestii prezidenta republiky snižuje z doživotí na 25 let výkonu trestu. Z rozhodnutí ministerstva spravedlnosti byl dne 27. prosince 1955 propuštěn na svobodu a zbytek trestu mu byl prominut.

V. 9. Bilance

Poválečné potrestání nacistických velitelů a osob, které se těchto represivních akcí účastnily, nebylo vždy možné, protože ne všichni byli dopadeni. Velitel zlínského gestapa Hans Ziegler byl po válce zadržen a internován v Anglii, kde měl být souzen za vraždu dvou anglických letců. Soudu se nedožil, protože spáchal 26. února 1948 sebevraždu.⁷⁹

Kriminální inspektor Erich Wienecke, velitel ZbV-Kommanda 31, se osobně účastnil vypracování plánů obou protipartyzánských akcí pod velením Michala Michalskyho. Začátkem května 1945 oba uprchli přes Čáslav z Československa. Místo pobytu Wieneckeho i Michalskyho po válce nebylo známo. Dále se podařilo uprchnout také veliteli jednotky Josef Walteru Pawlofskymu, který po válce nikdy nebyl souzen

Dnešní podoba památníku na místě Juříčkova mlýna. Foto: Autorka. |

Dnešní podoba památníku na místě Juříčkova mlýna. Foto: Autorka. |

Vařákovy paseky dnes. Foto: Autorka. |

Památník na místě vypálených Vařákových pasek. Foto: Autorka. |

a do konce života žil v Mnichově. Dále uprchli také další členové gestapa ve Zlíně, kteří se akcí účastnili a po válce nebyli vydáni, Hans Supparitsch nebo Georg Frankenhauser, Max Tschöp, Otto Tuschek a další.⁸⁰

Před Mimořádným lidovým soudem byli pro výše popsané události odsouzeni k smrti členové zlínského gestapa Karl Raschka, Helmut Heinecke, Karl Heimerle, Augustin Ruber, Josef Urbánek a Karl Ulrich. Trest smrti čekal také zmíněného konfidenta gestapa Oldřicha Bařu. Druhý z konfidentů, František Machů, byl zastřelen těsně po válce při pokusu o útěk z Československa. Řidič gestapa Cyril Buček byl odsouzen k doživotnímu trestu odnětí svobody a člen gestapa Oskar Henning k pěti letům těžkého žaláře.

Kurt Werner Tutter, druhý velitel jednotky Josef, byl odsouzen po válce v Bratislavě na šest let odnětí svobody pouze za vedení školení nacistických jednotek se zaměřením na diverzní akce. Za účast na výše popsaných akcích nebyl stíhán vůbec. V roce 1953 zavázal ke spolupráci s StB a na základě prezidentské amnestie odsunut do Německa. Zemřel v roce 1983 a jeho přínos pro tehdejší režim v roli komunistického agenta je přinejmenším sporný.

VI. Závěr

Na Moravě se první partyzánské skupiny objevily už v roce 1942 a jejich vznik úzce souvisel s obdobím heydrichiády. Partyzánský odboj se ale naplno rozvinul až v závěrečné fázi války mezi lety 1944–1945. Novou etapu odboje zahájil výsadek Wolfram kapitána Josefa Otiska a příchod partyzánské 1. československé brigády Jana Žižky na Moravu.⁸¹ Postupně se utvářely partyzánské oddíly, jejichž existence byla předpokladem k připravovanému protinacistickému povstání. Hlavním potlačovacím nástrojem nacistické okupační moci bylo gestapo. Drastický postup vůči členům odbojových skupin i jejich rodinám měl být výstrahou pro všechny, kteří by se také chtěli zapojit do ilegální odbojové činnosti. Ani množství poprav ale nezabránilo vzniku partyzánských hnutí. Nacisté museli na okupovaném území v reakci na aktuální situaci formovat a nasadit speciální protipartyzánské jednotky, které působily především na moravsko-slovenském pomezí.⁸²

Protinacistické akce měly na svědomí, z pověření venkovské služebny gestapa ve Zlíně, dvě jednotky ve spolupráci s dalšími členy gestapa. Jednalo se o ZbV-Kommando 31 Ericha Wieneckeého a o Jagdkommando 232 „Josef“ velitelů Waltera Pawlofskyho a Kurta Wenera Tuttera. Obě jednotky se v té době zdržovaly ve Vizovicích. Osady na Ploštině a Ryliskách byly přepadeny také za přispění dvou konfidentů gestapa, Oldřicha Bařu a Františka Machů, kterým se podařilo do partyzánské skupiny proniknout a získat si také důvěru pasekářů. Podíl obou konfidentů na vypálení Ploštiny je dodnes neobjasněný vzhledem k Bařově uspěchanému poválečnému procesu před Mimořádným lidovým soudem v Uherském Hradišti, povrchně vedeným výslechům a uspěchané popravě. Prokazatelné je, že díky Bařovi a Machů dostali velitelé nacistických oddílů dostatečné podklady pro uskutečnění trestné výpravy. Po vypálení Ploštiny a obce Prlov byla část jednotky Josef rozpuštěna, Wieneckeého komando pokračovalo v akcích, například na Vařákových pasekách u obce Lačnov. Vizovice opustili teprve před postupujícími jednotkami Rudé armády.

Poznámky:

- ¹ PŘÍKRYL, J. – SLEZÁK, L. 1965: *Jihovýchodní Morava v boji proti okupantům*. Brno, 14. Pro doplnění také viz HLEDÍKOVÁ, Z. a kol. 2005: *Dějiny správy v českých zemích od počátků po současnost*. Praha.
- ² Podrobněji k tématu speciálních jednotek viz SUCHÁNKOVÁ, K. 2013: *Protipartyzánská operace Teřev v roce 1944*. Brno.
- ³ SLÁDEK, O. 1991: *Ve znamení smrtihlava. Nacistický protipartyzánský aparát v letech 1944–1945*. Praha, 19.
- ⁴ SLÁDEK, O. 1986: *Zločinná role gestapa*. Praha, s. 326.
- ⁵ CÍLEK, R. 1990: *Ploština. Příběh o lidech statečných i zbabělých, o životě a smrti, o zlobě a plamelech*. Brno, s. 15–16.
- ⁶ CÍLEK, R. 1990: *Ploština. Příběh o lidech statečných i zbabělých, o životě a smrti, o zlobě a plamelech*. Brno, s. 15–16.
- ⁷ SLÁDEK, O. 1991: *Ve znamení smrtihlava. Nacistický protipartyzánský aparát v letech 1944–1945*. Praha, s. 266.
- ⁸ HROŠOVÁ, M. 2012: *Na každém kroku boj*. Vsetín, s. 310.
- ⁹ K tragédii Jurčického mlýna existuje speciální webová stránka s řadou svědectví a vzpomínek místních obyvatel, ale historických faktů z pramenné základny v MZA Brno a SOkA Vsetín. Dostupné z www.jurickuvmlyn.unas.cz.
- ¹⁰ Více o protipartyzánské akci. SLÁDEK, O. 1991: *Ve znamení smrtihlava. Nacistický protipartyzánský aparát v letech 1944–1945*. Praha, s. 253–255.
- ¹¹ Více informací ke vzniku jednotky a konkrétním úkolům viz Archiv bezpečnostních složek (ABS), fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, s. 36–37.
- ¹² Konkrétní jmenný seznam příslušníků jednotky viz ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, s. 46–50.
- ¹³ SLÁDEK, O. 1991: *Ve znamení smrtihlava. Nacistický protipartyzánský aparát v letech 1944–1945*. Praha, 266–269. K jednotce Josef stručně viz také ŠINDELÁŘOVÁ, L. 2015: *Einsatzgruppe H. působení operační skupiny H na Slovensku 1944/1945 a poválečné trestní stíhání jejích příslušníků*. Praha, s. 53.
- ¹⁴ ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, s. 36, spis akce „Ploština“.
- ¹⁵ ABS, fond Svazková agenda uložená na centrále MV (vyšetřovací spisy – centrála), arch. č. V-8507 MV, s. 2, spis Kurta Wernera Tuttera.
- ¹⁶ ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, s. 59, spis akce „Ploština“.
- ¹⁷ Tamtéž, s. 38.
- ¹⁸ Podrobně o ZbV-Kommandu 31 viz ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, s. 76.
- ¹⁹ ABS, fond Svazková agenda uložená na centrále MV (vyšetřovací spisy – centrála), arch. č. V-8507 MV, s. 2, spis Kurta Wernera Tuttera.
- ²⁰ HOLEČEK, V. 1961: *Ploština*. In: *Památní místa bojů proti fašismu*. Praha, s. 377.
- ²¹ CÍLEK, R. 1990: *Ploština. Příběh o lidech statečných i zbabělých, o životě a smrti, o zlobě a plamelech*. Brno, s. 20.
- ²² VAŇÁK, V. – FILGAS, J. 1948: *Ploština v plamelech. Partyzánská kronika*. Vsetín, 169; PŘÍKRYL, J. – SLEZÁK, L. 1965: *Jihovýchodní Morava v boji proti okupantům*. Brno, s. 57.
- ²³ ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, s. 38, spis akce „Ploština“.
- ²⁴ SLÁDEK, O. 1991: *Ve znamení smrtihlava. Nacistický protipartyzánský aparát v letech 1944–1945*. Praha, s. 266–269.

- ²⁵ Přesný seznam obětí upálených nebo zastřelených na Ploštině dne 19. dubna 1945 je dostupný v Moravském zemském muzeu (MZA) Brno. Pozůstalost Josefa Píkrly, sign. S 7475, nebo In: VAŇÁK, V. – FILGAS, J. 1948: Ploština v plamenech. Partyzánská kronika. Vsetín, 188–190. Pro srovnání viz ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, s. 65–66, spis akce „Ploština“.
- ²⁶ Část výpovědi z vyšetřovacího spisu, kterou ve své knize uvádí Oldřich Sládek. SLÁDEK, O. 1991: Ve znamení smrtihlava. Nacistický protipartyzánský aparát v letech 1944–1945. Praha, s. 272. Tady je ovšem pravděpodobné, že Heinecke takto účelově vypovídal proto, aby zmenšil svůj podíl na vypálení Ploštiny na minimum a snažil se proto vinu přenést na ostatní.
- ²⁷ ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, s. 38, spis akce „Ploština“.
- ²⁸ Po osvobození byl Hans Ziegler, vedoucí služebny gestapa ve Zlíně, zadržen a při čekání na soud za vraždu dvou anglických letců spáchal dne 26. února 1948 v Anglii sebevraždu. ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, s. 61, 81, spis akce „Ploština“.
- ²⁹ SLÁDEK, O. 1991: Ve znamení smrtihlava. Nacistický protipartyzánský aparát v letech 1944–1945. Praha, s. 273.
- ³⁰ Poválečné paměti Otty Skorzenyho viz SKORZENY, O. 2009: Mé velitelské operace. Praha.
- ³¹ SLÁDEK, O. 1991: Ve znamení smrtihlava. Nacistický protipartyzánský aparát v letech 1944–1945. Praha, s. 273.
- ³² O událostech podrobně píše CÍLEK, R. 1985: Smrt na prahu života: Prlovská tragédie 1945. Ostrava; nebo více informací In: Prlov v plamenech, publikace dostupná viz ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, spis akce „Ploština“.
- ³³ VAŇÁK, V. – FILGAS, J. 1948: Ploština v plamenech. Partyzánská kronika. Vsetín, s. 193.
- ³⁴ Kompletní jmenný seznam obětí akce v Prlově viz ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, s. 23–24, spis akce „Ploština“.
- ³⁵ Alois Oškera byl zastřelen dne 1. května 1945 na zámku ve Vizovicích. Více informací viz ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, s. 41.
- ³⁶ Hrob byl objeven v místě cesty vedoucí kolem soch dvou gladiátorů na začátku francouzského zámeckého parku, blíž ke zdi nemocnice Milosrdných bratří.
- ³⁷ HROŠOVÁ, M. 2012: Na každém kroku boj. Vsetín, 328–334; SLÁDEK, O. 1991: Ve znamení smrtihlava. Nacistický protipartyzánský aparát v letech 1944–1945. Praha, s. 273–275.
- ³⁸ V knize Marie Hrošové jsou dostupné vzpomínky Františky Vařákové z roku 1971. Opis pochází z osobního archivu autorky. Tamtéž, s. 330–334.
- ³⁹ JARCOVSKÁ, L. 2008: Odplata či spravedlnost? Mimořádné lidové soudy na Královéhradecku. Praha, 13–17.
- ⁴⁰ Více o retribučním soudnictví na Slovensku viz BEŇA, J. 2002: Slovensko a Benešovy dekréty. Bratislava., KLUBERT, T.: Vznik a specifika ľudového (retribučného) súdництва na Slovensku. In: PEJČOCH, I. – PLACHÝ, J. (eds.) 2010: Okupace, kolaborace, retribuční. Praha.
- ⁴¹ BORÁK, M. 1998: Spravedlnost podle dekretu. Šenov u Ostravy, s. 47.
- ⁴² ČERNÝ, V.: Procesy s příslušníky nacistického bezpečnostního aparátu v Brně a jejich osudy v letech 1945–1956. In: ARBURG, A. – DVOŘÁK, T. – KOVAŘÍK, D. (eds.) 2010: Německy mluvící obyvatelstvo v Československu po roce 1945. Brno, s. 412.
- ⁴³ BORÁK, M. 1998: Spravedlnost podle dekretu. Šenov u Ostravy, s. 47–48.
- ⁴⁴ § 31 dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.
- ⁴⁵ JARCOVSKÁ, L. 2008: Odplata či spravedlnost? Mimořádné lidové soudy na Královéhradecku. Praha, 189.

- ⁴⁶ K dispozici jsou dochované archivní prameny k MLS Uherské Hradiště, dostupné především v Moravském zemském archivu (MZA), fond C 143 Mimořádný lidový soud Uherské Hradiště a fond C 133 Veřejný žalobce u mimořádného lidového soudu.
- ⁴⁷ JECH, K. – KAPLAN, K. (eds.) 2002: Dekrety prezidenta republiky 1940–1945. Brno.
- ⁴⁸ §11 dekrety prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.
- ⁴⁹ ČERNÝ, Vladimír: Procesy s příslušníky nacistického bezpečnostního aparátu v Brně a jejich osudy v letech 1945–1956. In: ARBURG, Adrian von – DVOŘÁK, Tomáš – KOVAŘÍK, David (eds.): Německy mluvící obyvatelstvo v Československu po roce 1945. Brno 2010, s. 412.
- ⁵⁰ MÜLLER, J. 2015: Mimořádný lidový soud v Uherském Hradišti 1945–1948. Hradec Králové, s. 24.
- ⁵¹ Moravský zemský archiv (MZA), fond C 143, inv. č. 589, kart. 61, Ls 473/46, tato záležitost se týká například případu Františka Čižmáře z Vizovic nebo Ignáce Nepožítka z Kvítkovic nebo manželů Prusenovských z Holešova.
- ⁵² MZA, fond C 143, inv. č. 589, kart. 61, Ls 473/46, protokol z hlavního přelíčení s Karlem Raschkou ze dne 13. září 1946.
- ⁵³ MZA, fond C 143, inv. č. 445, kart. 48, Ls 301/46, výpověď Helmuta Heineckeho z výsledku dne 11. září 1945.
- ⁵⁴ MZA, fond C 143, inv. č. 445, kart. 48, Ls 301/46, výpověď Helmuta Heineckeho z výsledku dne 11. září 1945.
- ⁵⁵ MZA, fond C 143, inv. č. 445, kart. 48, Ls 301/46, výpověď Augustína Rubera z výsledku dne 13. září 1945.
- ⁵⁶ MZA, fond C 143, inv. č. 445, kart. 48, Ls 301/46, rozsudek vynesený nad Helmutem Heineckem ze dne 29. května 1946.
- ⁵⁷ MÜLLER, Jan: Mimořádný lidový soud v Uherském Hradišti 1945–1948. Hradec Králové 2015, s. 24.
- ⁵⁸ MZA, fond C 143, inv. č. 937, kart. 91, Ls 28/47, uvalení vazby na Karla Heimerleho ze dne 13. listopadu 1946.
- ⁵⁹ Ve své výpovědi prohlásil, že jeho účast skončila na zámku ve Vizovicích. Dál již necestoval, ale právě na zámku se uskutečnila důležitá strategická schůzka, které se Heimerle prokazatelně účastnil. Během schůzky, které se účastnili členové gestapa Wienecke, Heinecke, Supparitsch, Tutter, Heimerle, Michalsky, Pawlofsky a konfidenti Bafa a Machů, byl vypracován přesný plán postupu na Ploštině a naplánována likvidace partyzánů i jejich místních podporovatelů. Viz ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, s. 39.
- ⁶⁰ ABS, fond Svazková agenda hlavní správy rozvědky (agenturní svazky), reg. č. 46399/011 I. SNB, s. 5, svazek spolupracovníka.
- ⁶¹ ABS, fond Svazková agenda uložená na centrále MV (vyšetřovací spisy – centrála), arch. č. V-8507 MV, s. 20, protokol z výsledku Ladislava Hudce ze dne 24. srpna 1965.
- ⁶² ABS, fond Svazková agenda uložená na centrále MV (vyšetřovací spisy – centrála), arch. č. V-8507 MV, s. 12, protokol o stíhání v nepřítomnosti ze dne 8. února 1966.
- ⁶³ MZA, fond C 143, inv. č. 13, kart. 12, Ls 16/45, výpověď přímého svědka události na Ploštině Františka Šašiny ze dne 23. srpna 1945.
- ⁶⁴ MZA, fond C 143, inv. č. 13, kart. 12, Ls 16/45, výpověď bývalého partyzána Vladimíra Hájka ze dne 27. srpna 1945. Ve výpovědi Hájek chybně uvádí křestní jméno druhého konfidenta Františka Machů.
- ⁶⁵ MZA, fond C 143, inv. č. 13, kart. 12, Ls 16/45, výpověď přímého svědka události na Ploštině Františka Šašiny ze dne 23. srpna 1945.
- ⁶⁶ Druhý konfident, František Machů, byl zajat a zastřelen při pokusu o útěk jihočeskými odbojáři. CHMELA, T. 2010: Ploština: příběh psaný ohněm. Nymburk, 17.
- ⁶⁷ MZA, fond C 143, inv. č. 795, kart. 78, Ls 718/46, výpověď Augustína Rubera ze dne 23. srpna 1945.

- ⁶⁸ MZA, fond C 143, inv. č. 795, kart. 78, Ls 718/46, výpověď Augustina Rubera ze dne 22. srpna 1945.
- ⁶⁹ MZA, fond C 143, inv. č. 795, kart. 78, Ls 718/46, výpověď Augustina Rubera ze dne 23. srpna 1945.
- ⁷⁰ MZA, fond C 143, inv. č. 795, kart. 78, Ls 718/46, obvinění MLS v Uherském Hradišti ze dne 6. listopadu 1946.
- ⁷¹ ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, s. 3–4, spis akce „Ploština“.
- ⁷² MZA, fond C 143, inv. č. 593, kart. 62, Ls 478/46, výpověď Josefa Urbánka při hlavním přelíčení 16. září 1946.
- ⁷³ MZA, fond C 143, inv. č. 593, kart. 62, Ls 478/46, rozsudek MLS ze dne 16. září 1946.
- ⁷⁴ MZA, fond C 143, inv. č. 593, kart. 62, Ls 478/46, výpověď Josefa Urbánka ze dne 28. září 1945.
- ⁷⁵ ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, s. 5.
- ⁷⁶ MZA, fond C 143, inv. č. 928, kart. 90, Ls 18/47, výpověď manželky Marie Bučkové ze dne 24. května 1945.
- ⁷⁷ MZA, fond C 143, inv. č. 928, kart. 90, Ls 18/47, vyjádření vyšetřovací komise ze dne 9. června 1945.
- ⁷⁸ František Hlavica, Portrét Tomáše Garrigua Masaryka, 1926, olej, plátno, rozměry: 1040 x 920 mm, znač. vlevo dole Frant. Hlavica 1926, MRV Vsetín, inv. č. UH 16 398, foto: Nela Vlčková.
- ⁷⁸ MZA, fond C 143, inv. č. 928, kart. 90, Ls 18/47, odpovědi na žádost o amnestii prezidenta a zmírnění t. Cyrila Bučka z 21. října 1948 a zmírnění trestu ze dne 12. ledna 1949.
- ⁷⁹ ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1, s. 61, spis akce „Ploština“.
- ⁸⁰ Podrobnosti k dohledání v rámci spisu viz ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců (325), inv. j. 325–125–1.
- ⁸¹ SLÁDEK, O. 1991: Ve znamení smrtihlava. Nacistický protipartyzánský aparát v letech 1944–1945. Praha, s. 7.
- ⁸² Tamtéž, s. 7.